

Η κατάργηση του κράτους - Από αναρχική και μαρξιστική θεώρηση

☰ Κατηγορία: Αναρχική Θεωρία

Wayne Price, “The Abolition of the State” (Author House, 2007)

Ο τακτικός συνεργάτης του Anarkismo.net Wayne Price, επιστρέφει με ένα βιβλίο στο οποίο ασχολείται με την αναρχική κομμουνιστική κριτική του Κράτους και από θεωρητική καθώς επίσης και από ιστορική άποψη. Λόγω του μεγέθους ενός τέτοιου στόχου, είναι αδύνατο να εξεταστούν λεπτομερειακά σ' ένα τέτοιο βιβλίο οι διάφορες πτυχές του όλου ζητήματος. Αλλά το βιβλίο είναι πλήρες ιδεών και εννοιών που μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω. Ολόκληρο το σύνολο του βιβλίου είναι απαλλαγμένο από βαριά ακαδημαϊκή επαγγελματική γλώσσα, είναι αρκετά εύκολα αναγνώσιμο και δημιουργεί αρκετή σκέψη.

Η μεγαλύτερη αξία του εν λόγω βιβλίου είναι ότι θέτει ξεκάθαρα την αναρχική υπόθεση ενάντια στο Κράτος μέσω ενός αρκετά κοινού νου, ελεύθερου από κάθε σκοπίμως δύσκολο να ακολουθηθεί ρητορική. Ο αναρχισμός είναι επιθυμητός και αρκετά εύκολος να κατανοηθεί, και όταν εξηγείται κατάλληλα - όπως στο βιβλίο

αυτό - είναι δύσκολο για τον καθένα να μην κατανοήσει τη βασική αναρχική προοπτική μιας συνεργατικής και αληθινά δημοκρατικής κοινωνίας.

Αν και διάφοροι αριστεροί και αναρχικοί, συμπεριλαμβανομένης και της διάσημης «Πλατφόρμας» της ομάδας Dielo Trouda, την οποία ασπάζεται ο συγγραφέας, απορρίπτουν την ίδια την έννοια της «δημοκρατίας» καθώς θεωρείται ότι συνδέεται αρκετά με τον καπιταλισμό, αυτό, όπως αποδεικνύεται και στο βιβλίο, είναι πραγματικά υπό συζήτηση για τη μορφή αλλά όχι για το περιεχόμενο. Αυτό που έχει πραγματικά σημασία είναι οι βασικές ιδέες παρά οι λέξεις που υιοθετούνται. Ο Wayne χρησιμοποιεί τον όρο δημοκρατία υπό την αρχική και κυριολεκτική έννοιά του και όχι με το διαστρεβλωμένο και καιροσκοπικό τρόπο με τον οποίο τείνουν να το χειριστούν οι δυτικοί

πολιτικοί. Στον καπιταλισμό, όπως αποδεικνύεται από την εμπειρία της Χιλής, της Βολιβίας, της Αργεντινής, της Ισπανίας, της Ελλάδας, κ.λπ., η «δημοκρατία» (περιορισμένη, αστική, επιτηρούμενη) και η δικτατορία δεν είναι παρά δύο προσωπεία της καπιταλιστικής εξουσίας που συχνά συμβαδίζουν. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει μόνο πόσο γρήγορα η καπιταλιστική κλίκα είναι πρόθυμη να εγκαταλείψει τις «υψηλές» δημοκρατικές αρχές της όταν βλέπει να κλονίζονται τα οικονομικά της προνόμια.

Ο αναρχισμός, όπως λέει ο Wayne, δεν είναι παρά δημοκρατία χωρίς το Κράτος, μια γνήσια μορφή δημοκρατίας, δεδομένου ότι η καπιταλιστική δημοκρατία δεν είναι παρά η παραίσθηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, ενώ η πραγματική εξουσία κατέχεται από μια μικροσκοπική μειονότητα πλούσιων ατόμων που ελέγχουν την οικονομία, τη γραφειοκρατία και το

στρατό, ελέγχοντας, κατά συνέπεια, τη ζωή των ανίκανων εκατομμυρίων. Αντίθετα, ο αναρχισμός είναι μια οργανική μορφή δημοκρατίας, που προέρχεται από τα κάτω, από τον καθένα και από όλους εκείνους που είναι μέρος μιας κοινωνίας που οικοδομείται από τον καθένα. Για να υπάρξει αυτή η δημοκρατική κοινωνία, όχι μόνο το Κράτος, αλλά και η άνιση διανομή του πλούτου και το βασίλειο της ιδιωτικής ιδιοκτησίας πρέπει να αμφισβητηθούν.

Αλλά ο αναρχισμός, όπως υπογραμμίζει ο συγγραφέας από την αρχή, είναι όχι μόνο ένα οικονομικό και πολιτικό πρόγραμμα, αλλά αμφισβητεί, επίσης, το δίκτυο των πράξεων της καθημερινής καταπίεσης που δοκιμάζουμε σε όλα τα επίπεδα της ζωής μας. Επομένως, προωθεί μια νέα ηθική που ενσωματώνεται έντονα στην πολιτική και οικονομική εναλλακτική λύση του με

έναν νέο τρόπο μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών αλλά ίσων.

Η κύρια υπόθεση του βιβλίου είναι ότι οι απλοί άνθρωποι, σε διάφορες επαναστατικές καταστάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας (από τις οποίες ο Wayne εξετάζει μόνο την Ισπανική και Ρωσική Επανάσταση, καθώς επίσης και την Κομμούνα του Παρισιού, αν και αναφέρει πολλές άλλες, από τη Χιλή στη Γερμανία κ.λπ.), έχουν επανειλημμένως αντικαταστήσει το Κράτος με άλλες μορφές άμεσης δημοκρατίας για να διευθετήσουν τις υποθέσεις τους.

Έτσι, επομένως, ολόκληρο το επιχείρημα του «πώς θα ήταν η κοινωνία χωρίς το Κράτος» απαντιέται ακριβώς με μια απλή άσκηση: εξετάστε την ιστορία των επαναστάσεων της εργατικής τάξης και θα έχετε αρκετές απαντήσεις.

Φυσικά, οι ιστορικές εμπειρίες δεν μπορούν να επαναληφθούν, αλλά ακόμα, προσφέρουν ιδέες για τις μελλοντικές δυνατότητες και, το πιο σημαντικό, αποδεικνύουν την αναρχική υπόθεση για μια α-κρατική κοινωνία ως βιώσιμη και επιθυμητή.

Ο Wayne δεν προσποιείται ούτε για ένα δευτερόλεπτο ότι ο αναρχισμός διαθέτει όλες τις λύσεις για να δημιουργήσει κατά μαγικό τρόπο μια νέα κοινωνία, αλλά διαθέτει μια σειρά ισχυρά επιχειρήματα, απόψεις και προτάσεις. Γι' αυτό, προσφεύγει στο διάλογο με άλλα πολιτικά ρεύματα στα κοινωνικά κινήματα: κυρίως με τους μαρξιστές, αλλά και τους ριζοσπάστες φιλελεύθερους, καθώς επίσης και τους αγοραίους σοσιαλιστές (marketsocialists). Αποδεικνύει σε αρκετές περιπτώσεις την ύπαρξη κοινής προοπτικής σε πολλά από αυτά τα πολιτικά ρεύματα καθώς και την ύπαρξη μιας

ελευθεριακής και μιας εξουσιαστικής τάσης σε καθεμιά από αυτές. Οι αναρχικοί, επομένως, δεν προέρχονται από το φεγγάρι: αποτελούν μόνο την ευκρινή και συνεπή πολιτική επεξεργασία των τάσεων που βρίσκονται διασκορπισμένες ανάμεσα στην εργατική τάξη και τους απλούς ανθρώπους. Εξαιτίας αυτού, και επανάσταση μετά την επανάσταση, βλέπουμε τα ίδια στοιχεία στις προτάσεις για την κοινωνική οικοδόμηση: ο εξισωτικός χαρακτήρας είναι κοινός σε όλες τις κομμουνιστικές τάσεις καθώς και μια έμφαση στην άμεση δημοκρατία που έχει αναπτυχθεί καλύτερα στον αναρχισμό απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο ρεύμα.

Μου αρέσει ιδιαίτερα η προσέγγιση του Wayne όσον αφορά τη συμμετοχή σε διάλογο με άλλα ρεύματα της αριστεράς με βάση τον πλήρη σεβασμό. Κι αυτό, επειδή για το μεγαλύτερο μέρος της αριστεράς, οι κύριοι και

μακροπρόθεσμοι στόχοι είναι οι ίδιοι. Το πρόβλημα, όπως το θέτει ο Wayne, είναι η μεταβατική περίοδος. Τα περισσότερα μαρξιστικά ρεύματα υποστηρίζουν ότι κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, μια παροδική φάση, το κράτος θα παρέμενε απαραίτητο: κάποια μορφή κράτους θα απαιτείτο κυρίως για την απαραίτητη καταπολέμηση των ταξικών εχθρών. Επομένως, υπάρχει μια έμφαση στη συγκέντρωση των επαναστατικών προσπαθειών οικοδόμησης μιας νέας κοινωνίας, μια κίνηση που έχει μετατρέψει τις καλές προθέσεις σε εφιαλτική άσκηση εξουσίας. Αν και μπορούμε να κοντοσταθούμε και να πούμε ότι ο δρόμος προς την κόλαση είναι πλήρεις καλών προθέσεων, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την ανάγκη αυτού του διαλόγου - επειδή είναι κάτι διαφορετικό από έναν Χίτλερ που ήξερε τι έκανε (και που μιλούσε τη γλώσσα της εξουσίας και της υπεροχής), η ανάπτυξη του σοσιαλιστικού ολοκληρωτισμού ήταν ένα άσχημο αποτέλεσμα, αναπόφευκτο λόγω της τακτικής που υιοθετήθηκε, ενός προγράμματος με το

οποίο έγιναν προσπάθειες να αλλάξει πραγματικά η κοινωνία προς το καλύτερο. Κατόπιν η γραφειοκρατικοποίηση και η ανάπτυξη ενός ολοκληρωτικού κράτους κατέληξαν να θάψουν οποιεσδήποτε καλές προθέσεις έμειναν - συχνά, θάβοντας μαζί τους κι εκείνους τους ίδιους τους επαναστάτες που βοήθησαν στο χτίσιμο του νέου καθεστώτος.

Ενώ υπάρχει αναγνώριση ότι μερικοί από τους στόχους αυτούς έχουν αναληφθεί αυτήν την περίοδο από το Κράτος, θα είναι απαραίτητοι σε μια μετεπαναστατική κοινωνία - ακόμη και μέσω εξαναγκασμού - ο Wayne υποστηρίζει πειστικά ότι οι δημοκρατικές οργανώσεις της βάσης μπορούν να τους εκπληρώσουν τέλεια, χωρίς το φορτίο μιας γραφειοκρατίας, μιας ελίτ που τοποθετείται πάνω από το υπόλοιπο της κοινωνίας που ασκεί την πολιτική αντί των ανθρώπων - και χωρίς τον κίνδυνο

αποκατάστασης μιας νέας ταξικής κοινωνίας έμφυτης σε οποιοδήποτε Κράτος. Φυσικά, αυτός ο τύπος πολιτικών οργανισμών σε επίπεδο βάσης θα ποικίλει αρκετά από τόπο σε τόπο, σύμφωνα με τις ανάγκες των ιδιαίτερων πληθυσμών ή την ιστορία και τις παραδόσεις τους. Είναι, βεβαίως, αδύνατο και μη επιθυμητό να βρεθεί μια φόρμουλα που να ισχύει παντού οποιαδήποτε στιγμή. Ούτε θα ήταν ελευθεριακό να προχωρήσουμε με έναν τέτοιο τρόπο. Είναι η λαϊκή μεγαλοφυΐα που έχει αποδειχθεί αρκετά σοφή ώστε να βρίσκει τις καλύτερες λύσεις για το εκάστοτε συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο και ξέρουμε ότι αυτή η ίδια μεγαλοφυΐα πάντα θα ψάχνει το δρόμο της προς τα εμπρός στην ιστορία μέσω των εμπειριών της. Εξαιτίας αυτού, ο Wayne σκέφτεται ότι θα είναι πολύ καλύτερο να μιλήσει για μια «πειραματική» παρά για μια «μεταβατική κοινωνία». Η μόνη οδηγία που χρειαζόμαστε, όπως συμπεραίνει έξοχα ο Wayne, αποφεύγοντας κάθε ψευδή διχοτομία, είναι ότι υπάρχει όσο το δυνατόν λιγότερη

συγκεντροποίηση και ιεραρχία, και όσο το δυνατόν περισσότερη διοικητική αποκέντρωση και αυτονομία σε επίπεδο βάσης. Και εδώ βρίσκεται μια άλλη αξία της εργασίας του: αρνείται να δει το ομοσπονδιακό σύστημα ως απόλυτο απέναντι στο συγκεντρωτισμό. Το ομοσπονδιακό σύστημα, τουλάχιστον υπό την έννοια που δίνουν οι αναρχικοί στη λέξη, δεν σημαίνει παρά μόνο τη σωστή ισορροπία μεταξύ του κατώτατου λογικού και απαραίτητου επιπέδου συγκεντροποίησης και του μέγιστου βιώσιμου επιπέδου αυτονομίας.

Αυτός ο πλήρης σεβασμού διάλογος με τα άλλα πολιτικά ρεύματα είναι αρκετά επιτακτικός, όχι μόνο για να χτίσει τις «γέφυρες» με τα τμήματα εκείνα των ανθρώπων που έχουν διαφορετικές από μας ιδέες - αν και οι προθέσεις τους μπορούν να είναι ισοδύναμες με τις δικές μας - αλλά και για να κατανοήσουμε γιατί η

επαναστατική εμπειρία έχει αποτύχει και συχνά έχει ηττηθεί από τον απολυταρχισμό. Μια πολιτική κατανόηση, για παράδειγμα, της ρωσικής αποτυχίας πρέπει να αναγνωρίσει το πρόβλημα των μέσων και των σκοπών, αντί να πλάθει ηθοπλαστικές και ηλίθιες κοινοτοπίες για τα καλά και τα κακά, που, δυστυχώς, προωθεί η αναρχική βιβλιογραφία. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι πρέπει ν' αρχίσουμε να ξεφορτωνόμαστε κάθε λανθασμένο ορισμό που δεν προσθέτει τίποτα στην κατανόηση της πραγματικότητας εκ μέρους μας, αλλά στην πραγματικότητα την κρύβει. Ορολογίες όπως «κόκκινος φασισμός» όταν αναφερόμαστε στο λενινισμό, δείχνει ότι αυτοί που τις χρησιμοποιούν είτε δεν ξέρουν τίποτα για το φασισμό είτε δεν κατανοούν πλήρως το λενινισμό. Κατά ενδιαφέροντα τρόπο, ο Wayne αναλύει την αποτυχία του να μπει ένα φρένο στην άνοδο του ναζισμού στη δεκαετία του 1930 στη Γερμανία και εξετάζει τις λανθασμένες ιδεοληψίες του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος, που τις δανείστηκε από το μανιακό σεκταρισμό του

διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος της τρίτης περιόδου. Βασικά, ονόμασαν φασίστα τον καθέναν έξω τις τάξεις του: κατά συνέπεια, οι σοσιαλ-δημοκράτες έγιναν σοσιαλ-φασίστες και οι αναρχικοί έγιναν αναρχο-φασίστες, όντας ανίκανοι να καταλάβουν τον πραγματικό κίνδυνο του επερχόμενου φασισμού. Ο σεκταρισμός αυτός άνοιξε πραγματικά τις πόρτες στο φασισμό που εδραιώθηκε χωρίς πολλά προβλήματα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να υπάρξουν παράλληλες γραμμές μεταξύ του σεκταρισμού του σταλινισμού και του σεκταρισμού που επικρατεί συχνά μεταξύ μερικών αναρχικών. Η ελιτίστικη στάση τους είναι η ίδια και έτσι, γενικά μιλώντας, το πλαίσιο του μυαλού και των δύο άκρων είναι επίσης το ίδιο.

Μια άλλη σημαντική πτυχή της εργασίας αυτής του Wayne είναι να προκληθεί η πεποίθηση, η οποία επικρατεί ακόμα μεταξύ των

παραδοσιακών αριστερών, ότι ο συγκεντρωτισμός στην οικονομική αρένα είναι αποδοτικότερος ή ακόμα και απαραίτητος όπως συνήθως υπονοείται. Επομένως, το ομοσπονδιακό αναρχικό σύστημα απομακρύνεται ως ανίκανο να συνδιαλλαγεί με τα περίπλοκα ζητήματα της σύγχρονης παραγωγής και ζωής. Η πραγματικότητα, εντούτοις, έρχεται σε αντίθεση με την απλοϊκή αυτή άποψη: οι πρόσφατοι οικονομικοί μετασχηματισμοί δείχνουν ότι είναι ακριβώς ο καπιταλισμός που στην κίνησή του προς την αύξηση της παραγωγικότητας κινείται από το συγκεντρωτισμό προς αυξημένα επίπεδα διοικητικής αποκέντρωσης. Οι σύγχρονοι θεωρητικοί της διαχείρισης, τονίζουν την ανάγκη διάρρηξης της όποιας ιεραρχίας στους χώρους εργασίας, την εναλλαγή των εργαζόμενων στην αλυσίδα παραγωγής, την απαλλαγή από περιττές επαναλήψεις και ρουτίνες, την εισαγωγή μιας περιορισμένης συμμετοχής των εργαζόμενων στη λήψη των αποφάσεων και το σχεδιασμό, και αυτά τα κατανοούν στη θεωρία ως μορφές

«αυτοδιεύθυνσης» κ.λπ., με μια γενική εικόνα αποκέντρωσης. Αναφέρομαι σε συγγραφείς όπως ο Tom Peters («LiberationManagement») [1]. Όλα αυτά, έχουν αυτοί αποδείξει, οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας και δημιουργία κινήτρων για το εργατικό δυναμικό.

Αυτή η τάση, ωστόσο, δημιουργεί τα δικά της προβλήματα στους εργαζομένους ως τάξη: συχνά, τα προνόμια αυτά διατηρούνται στα πιο εξειδικευμένα και εύπορα τμήματα του εργατικού δυναμικού (όπως οι επαγγελματίες, οι τεχνικοί ή οι ειδικοί με υψηλό βαθμό κατάρτισης) και, γενικά μιλώντας, η κύρια ιδέα αυτής της τάσης είναι να γίνουν οι εργαζόμενοι συνεργοί της ίδιας τους της εκμετάλλευσης. Στο μέτρο που δεν θίγεται η ιδιοκτησία και το πάνω χέρι παραμένει στους ελάχιστους αστούς, τα αφεντικά δεν έχουν πρόβλημα να επιτρέψουν ένα κάποιο επίπεδο «δημοκρατίας» στους εργασιακούς χώρους.

Επίσης, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η διοικητική αποκέντρωση και τα συναφή, είναι όροι που χρησιμοποιούνται συχνά από την καπιταλιστική τάξη, στοχεύοντας μερικές φορές στην αποσυναρμολόγηση των κρατικών εταιριών-μαμούθ και τη διευκόλυνση της καπιταλιστικής επέμβασης: όπως παλαιότερα (π.χ. στη Χιλή μετά τους εργατικούς νόμους Píperu το 1980), για να καταστεί ευκολότερη η διαίρεση των εργαζόμενων και η αποδυνάμωση των συνδικάτων τους. Αυτό που θέλω να τονίσω, είναι ότι η διοικητική αποκέντρωση δεν είναι αυτή καθ' εαυτή εγγενώς επαναστατική. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την καπιταλιστική τάξη για την επίτευξη των σκοπών της εφόσον η ιδιοκτησία παραμένει άθικτη. Ενώ ο Wayne καταβάλλει σημαντική προσπάθεια να καταδείξει πώς ο συγκεντρωτισμός έχει χρησιμοποιηθεί από τον καπιταλισμό για οικονομικούς και πολιτικούς λόγους, αποτυγχάνει να καταβάλλει την ίδια

προσπάθεια για να αποδείξει και την ίδια περίπτωση με τη διοικητική αποκέντρωση. Έχει σημασία να επιμείνουμε στο σημείο αυτό, ιδιαίτερα στην εποχή της υψηλής τεχνολογίας όπου ζούμε, όταν ο συγκεντρωτισμός που έχει ήδη επιτευχθεί μέσα ακριβώς σε μια δεκαετία είναι συνολικά περιττός.

Σε οποιοσδήποτε περίπτωση, η ανάπτυξη του σύγχρονου καπιταλισμού καταδεικνύει ότι ακόμη και μια περιορισμένη αυτοδιεύθυνση και μια τεχνική διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού που στοχεύει στη δραστηροποίηση των εργαζομένων, αποδεικνύει τις θέσεις των αναρχικών: ότι ο εργατικός έλεγχος δεν είναι μόνο καλός για τους εργαζόμενους, αλλά και για την παραγωγικότητα. Αυτό αποδείχθηκε ήδη με επαναστατικούς όρους με την Κομμούνα της Βαρκελώνης κατά τη διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης του 1936. Πάνω από μισό αιώνα

αργότερα, δεν θα ήταν υπερβολή να λέγαμε ότι είναι το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα, μέσω των εξελίξεων στην υψηλή τεχνολογία και τη διαχείριση κατά την τελευταία δεκαετία, που έχει κάνει περισσότερο για την πρόοδο της υπόθεση του κομμουνισμού απ' ό,τι ολόκληρη η αριστερά μαζί. Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι κανένας από αυτούς τους μετασχηματισμούς, ενώ αναπτύσσονταν και επέκτειναν τις «αντικειμενικούς» συνθήκες για μια χειραφετημένη κοινωνία, δεν θα οδηγήσει μηχανικά σε μια νέα κοινωνία. Στην πραγματικότητα, χρησιμεύουν μόνο στην αύξηση των επιπέδων αλλοτρίωσης της εργατικής τάξης και στην αύξηση, επίσης, του χάσματος μεταξύ των τάξεων μέσω της μεγιστοποίησης των κερδών, με έναν τρόπο που δεν έχουμε δει ποτέ πριν διαμέσου της ιστορίας. Χωρίς μια συνειδητή οργανωμένη αναρχική και επαναστατική πολιτική δύναμη, θα περιμένουμε για πάντα. Και αυτή η δύναμη είναι που πρέπει να αμφισβητήσει τις πηγές εξουσίας της αστικής τάξης - αυτό είναι

που ο Wayne αναφέρει ως «ανάληψη της εξουσίας» («takingpower»), - ένας όρος που μπορεί να φαίνεται προβληματικός σε μερικούς αναρχικούς, αλλά που οποιοσδήποτε τίμιος αναγνώστης δεν θα αποτύχει να τον κατανοήσει στο πλαίσιο μιας κοινωνίας ελεύθερης από οποιαδήποτε αυταρχική υποδήλωση.

Μόνο αμφισβητώντας έμπρακτα αυτές τις πηγές εξουσίας – κάτι που μπορεί να γίνει μόνο με επαναστατικά μέσα όπως έχει αποδειχθεί από την εμπειρία – μπορούμε να στοχεύσουμε στην οικοδόμηση μιας αληθινά δημοκρατικής και ανθρώπινης κοινωνίας. Επίσης, δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι ο καπιταλισμός όχι μόνο δεν είναι δημοκρατικός και αποξενωτικός, αλλά είναι και ένα σύστημα που προωθεί αγριότητες. Αν και επιμένουμε συχνά στην αποστροφή μας για το ναζισμό και το σταλινισμό, δεν το κάνουμε και πολύ συχνά εστιάζοντας και στα κακά του

καπιταλισμού. Και δεν μιλάω εδώ μόνο για τα κακά της αποικιοκρατίας, που συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος. Θα μπορούσαμε πραγματικά να μιλάμε για πάντα για τις αγριότητες που διαπράχθηκαν από τους Βέλγους στο Κονγκό, από τους Γάλλους στην Αλγερία, ή την πείνα που προκλήθηκε από τις βρετανικές αρχές στην Ινδία. Δεν θα εστιάσω ακόμη την προσοχή μου στις δολοφονικές σφαγές που προκλήθηκαν από την ιμπεριαλιστική επιθετικότητα στον 20ό αιώνα. Θα μπορούσαμε να μιλάμε για πάντα για την αμερικανική εισβολή στις Φιλιππίνες, τις αγριότητες των ΗΠΑ στην Κεντρική Αμερική, τη Χιροσίμα, το Ναγκασάκι, το Βιετνάμ ή για όλα αυτά που συμβαίνουν αυτήν την περίοδο στο Ιράκ. Θα μπορούσαμε να μιλάμε για πάντα για τους Άγγλους στην Κένυα ή τη Δρέσδη.

Αλλά δεν θα αναφερθώ σε οποιοδήποτε απ' αυτά. Σκέφτομαι ακριβώς τη σιωπηλή σφαγή 25.000 ανθρώπων ημερησίως από πείνα, ή ακόμα εκείνους που πεθαίνουν ελλείψει ασφαλούς πρόσβασης στο νερό και από αποτρέψιμες ασθένειες – κι όλα αυτά σ' έναν κόσμο αφθονίας. Και μόνο αυτός ο αριθμός θα πρέπει να επισείει αρκετή καταδίκη του καπιταλιστικού καθεστώτος - εάν τελικά ζούμε σε μια λογική κοινωνία. Αυτό είναι όχι μόνο ένα «ανεπιθύμητο» αποτέλεσμα μιας, ειδώλλως, καλής πολιτικής που κατά τη διάρκεια του χρόνου μπορεί να βελτιωθεί. Αυτό είναι το άμεσο και πολύ καλά γνωστό αποτέλεσμα της εφαρμογής μιας σκόπιμης οικονομικής πολιτικής και προγραμμάτων διαρθρωτικών προσαρμογών που σχεδιάζονται στα καπιταλιστικά κέντρα του κόσμου, που δεν ενδιαφέρονται καν για τις τραγωδίες που ξετυλίγουν και που ενισχύονται από μια μυριάδα διεθνών οικονομικών οργάνων. Ακόμη και στην υποβληθείσα Έκθεση του ΟΗΕ για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη το 2006, τονίζεται

ότι «η πείνα, η έλλειψη πρόσβασης στο νερό αποτελεί μια σιωπηλή κρίση που βιώνεται από τους φτωχούς και ανέχεται από αυτούς που διαθέτουν τους πόρους, την τεχνολογία και την πολιτική εξουσία να δώσουν ένα τέλος σε αυτό» [2]. Πρέπει να δηλώσουμε ξεκάθαρα ότι η κρίση αυτή όχι μόνο «ανέχεται» από αυτούς που διαθέτουν πλούτο και εξουσία: είναι πραγματικά αυτοί οι ίδιοι που την έχουν δημιουργήσει. Είναι το άμεσο αποτέλεσμα του καπιταλισμού σε παγκόσμια κλίμακα. Και αυτές οι δυσάρεστες «παρενέργειες» του καπιταλισμού δεν έχουν βελτιωθεί με το χρόνο - παίρνουν όλο και χειρότερη μορφή κάθε μέρα που περνάει. Αν προσθέσουμε και την οικολογική κρίση, που προκαλείται επίσης από τα ανόητα απόβλητα της καπιταλιστικής κοινωνίας, είναι ο καπιταλισμός ο ίδιος ο κύριος υπεύθυνος για τις περιοδικές κρίσεις πείνας σε πολλά μέρη του Τρίτου Κόσμου. Έχουν γραφτεί τόσα πολλά για τη «Μαύρη Βίβλο» του κομμουνισμού ή του φασισμού, αλλά ο καπιταλισμός έχει τόσο

πολλούς σκελετούς στο ντουλάπι του και η μαύρη βίβλος του είναι πιο μαύρη όσο τίποτε άλλο.

Όπως σωστά τονίζει ο Wayne, τα Κράτη, ακόμα και τα πιο δημοκρατικά απ' αυτά, δεν είναι πράγματι δημοκρατικά. Είναι αντιδημοκρατικά και, επίσης, δολοφονικά. Για το λόγο αυτό πρέπει να καταργηθούν. Οι συνθήκες βρίσκονται ήδη εδώ για μας για ν' αρχίσουμε να κινούμαστε προς αυτόν τον στόχο. Και το βιβλίο του Wayne είναι σίγουρα μια συμβολή στη διερεύνηση των πιθανοτήτων για μια πραγματικά ελεύθερη κοινωνία.

Jose Antonio Gutierrez Danton

4 Νοέμβρη 2007

Σημειώσεις: [1] Μια πολύ καλή ανάλυση για την εργασία του βρίσκεται στο

<http://mutualist.blogspot.com/2006/08/liberation-management-or-management-by.html>. Αν και ο συγγραφέας αυτός κινείται σε ρεφορμιστικές αλληλοβοηθητικές-ελευθεριακές γραμμές, το βιβλίο αυτό συστήνεται ανεπιφύλακτα. Σχετικά με τις καπιταλιστικές όψεις της αυτοδιεύθυνσης μπορείτε να συμβουλευτείτε το Abbasi, SamiM. and Kenneth W. Hollman. «Self-managed teams, the productive breakthrough of the 1990s», Journal of Managerial Psychology 9 (December 1994) ή το Elmuti, Dean «Sustaining high performance through self-managed work-teams», Industrial Management (March 1996). [2] Human

Development Report 2006, “Beyond Scarcity: Power, Poverty and the Global Water Crisis”, p.1.

** Η κριτική αυτή δημοσιεύτηκε στο www.anarkismo.net στις 9 Νοέμβρη 2007. Ελληνική μετάφραση «ούτε θεός-ούτε αφέντης», 28 Νοέμβρη 2007.*